

הקיבוצניקית שמחיה את העיזבונות של האמנים

דפנה דורון מקיבוץ משמר העמק מטפלת בעיזבונות אמנותיים של ציירים ופסלים, ובכלל זה: תיעוד, רישום, וגם אפשרות להפיכת העיזבון למצגת, לספר או לאתר אישי קרני עם-עד

שתף

פורום : 10.02.15, 07:47

בתוך דירה טחובה, אי שם בחיפה, מצאה דפנה דורון מקיבוץ [משמר העמק](#) אוצר אמנותי בלום: 400 ציורי שמן ורישומים של האמן אברם מנצל.

לצד דיוקנאות ונופים בסגנון הסובייטי של שנות השלושים במאה הקודמת, חשפה דורון ציורי פחם שליופיים לא היה שיעור, שתיארו עבודה במכרות פחם, בנוסף לתעודות הוקרה ופרסים לאין-ספור שקיבל ברומניה, מולדתו הראשונה, ממנה עלה לארץ בשנת 1987.

התברר לדורון שמנצל היה צייר החצר של שליט-העבר ברומניה, צ'אושסקו, ושמו נודע במזרח אירופה. "מנצל נפטר בשנת 2010 בגיל 83, ורעייתו נותרה עם אוסף ציורים ענקי, מספרת דורון. "לבקשתה, בעקבות פנייתה למכר משותף של שתינו, הפכתי חלק גדול מהאוסף למצגת בדיסק, על פי נושאי עבודתו. ביקשתי גם לרשום את העבודות, לקטלג אותן, לתעד באמצעים שונים - אבל היא סירבה. אולי בגלל ההוצאה הכספית, ואולי גם משום שחששה שארצה לסחור בהן - דבר שלא עלה בדעתי כלל. כעת ניתן לראות את הציורים באתר שהקמתי. אולי החזרתי לו מעט מכבודו האבוד".

לא רק מנצל זכה לטיפול של דורון, שאחד מעיסוקיה הוא, כהגדרתה: "משמרת עיזבונות ואוספים". במסגרת זו טיפלה, למשל, בגוף העבודות הגדול של ירון ספיר (79), צייר וחבר קיבוץ משמר-העמק. לאחר רישום, תיעוד, קטלוג וצילום של מאות העבודות, גם הוציאה לו ספר אמן איכותי, באפריל 2014.

כך טיפלה גם בעיזבון של יוחנן כהן ז"ל, שהיה חבר קיבוצה, שצייר בעיקר את היערות שבהם חי ושרד בתקופת השואה, כשנמנה עם "תנועת ההתנגדות" בצרפת. היא הוזמנה לטפל בעיזבון הקריקטורות והאיורים של יצחק פלגי (איגנץ) ז"ל מעין-שמר, ועוד ידה נטויה. "אולי זה יישמע קצת נקרופילי", היא אומרת, "אבל אני מעדיפה לטפל בעיזבונות אמנות של ציירים ופסלים שהלכו לעולמם. קשה לעבוד עם אמנים שמן הסתם רגישים מאוד למה שנעשה

דפנה דורון. "רוצה לגלות את האמן הלא-מוכר" (צילום: קרני עם-עד)

עם העבודות שלהם, וגם מתקשים להיפרד מהן. לעיתים יש צורך לוותר על רבות מהיצירות כדי להגדיל את ערכן של הנותרות, וגם משום שאיכותן נופלת מזו של אחרות".

דפנה דורון בטוחה שקיים מניין אדיר של אמנים בתנועה הקיבוצית שהסטודיו, או הבית הפרטי שלהם, מתפקע מרוב עבודות, מרביתן ללא טיפול מקצועי ותיעוד דיגיטלי ואינטרנטי. "ברור שגם אני רוצה לגלות את האמן הלא-מוכר והלא-נמכר שאיכותו דומה לזו של אורי רייזמן ז"ל, אבל גם אם הסיכויים לכך קטנים, אני באה מאהבת האמנים והאמנות ורק מבקשת לסדר את הבלגן בתחום, לטובת המשפחות והיורשים".

דורון - בת 51, ילידת משמר-העמק, רעייתו ואם שלושת ילדיה של נחם, גם הוא בן הקיבוץ - למדה אמנות ויצירה במסלול חינוך לתואר ראשון באוניברסיטת חיפה, עשתה תואר שני באמנות רב-תחומית באוניברסיטת תל אביב, ונחשפה לאמנות אמריקנית בקליפורניה, שם שהתה המשפחה במסגרת שליחות מטעם מפעל הקיבוץ "תמה".

עם חזרתה לישראל ולקיבוץ הפכה דפנה לרכזת משאבי-אנוש, ואחר-כך התפנתה ללימודים בתחום האוצרות. "רציתי להשתלב בתחום", היא אומרת, "אבל גיליתי שמדובר בענף רווי אגו ומרפקים, טרנדים ומאבקים בין אוצרים ויוצרים. הבנתי שאני חיה בפריפריה וצריכה להתאים את עצמי אליה ולא לתל אביב. יחד עם [גליה בר אור](#) מעין-חרוד מאוחד הפקתי שתי תערוכות במשכן לאמנות בעין-חרוד ונחשפתי לאוספים הנהדרים שמוצגים שם. זו היתה תקופה מעניינת וטובה".

בימים אלה עסוקה דורון באצירת תערוכה קבוצתית בגלריה "בנימין" בתל אביב, ולפרנסתה היא עובדת במשרד לתכנון בנייה במשמר-העמק.

לפני שנתיים אצרה תערוכה ב"מוזיאון וילפריד ישראל" בהזורע, לאמנית סימה מאיר מקיבוץ דליה. את פרק הזמן ההוא היא מגדירה "תענוג צרוף". באותה תקופה פנה אליה הצייר ירון ספיר, חבר אישי, אף הוא ממשמר-העמק, והזמין אותה לטפל באוסף הגדול שלו, שזקוק היה ליד מקצועית.

"ספיר לא רצה ללכת מהעולם כשהאוסף אינו מתועד ומקוטלג באופן מקצועי", היא אומרת. "במו עיניו ראה בעבר בקיבוץ סיטואציה שבה לא היתה כתובת או אפשרות לשימור עיזבון של אמן שנפטר, והיצירות חולקו לחברים או הלכו לאיבוד. חתמנו על הסכם לעבודה משותפת, ונכנסנו לסטודיו שלו. במשך חודשיים עברנו על 400 עבודות אמנות ועשינו בהן סדר, כולל הפקת ספר ומצגת".

בארכיונים של התנועה הקיבוצית יש ניסיונות לתעד ולשמר עיזבונות של אמני קיבוצים שהלכו לעולמם. דפנה דורון: "האמן והאוצר יובל דניאלי מקיבוץ המעפיל טורח כבר שנים רבות על ארכיון אמני התנועה הקיבוצית [ביד יערי](#), מתוך כוונה שמרבית האמנים ישלחו אליו חלק גדול מעבודתם. לא תמיד זה קורה, כי המשפחות רוצות לשמור אצלן את העיזבון, ורק מתקשות לטפל בו בעצמן. זה חלק מהשירות שאני מציעה - תיעוד, קטלוג, רישום, וגם אפשרות לצילום האוסף והפיכתו למצגת, לספר אמן, או לאתר אישי. אני חושבת בעיקר על הפן הרגשי, האמנותי, המשפחתי. אין לי כישורים למסחר, ואולי טוב שכך".

